

DOCTRINAE GRAMMATICORUM
DE DECLINATIONIBUS FENNICIS
BREVIS EXPOSITIO;

QUAM

CONS. AMPL. FAC. PHILOS.
AD UNIVERS. IMP. ALEXANDR. IN FENNIA

PUBLICAE CENSURAE MODESTE SUBJICIUNT

AUCTOR

GABRIEL REIN

(Philos. Doctor & Historiarum Docens;)

NEC NON

RESPONDENS

ALEXANDER FERDIN. BORENIUS

*Stipendiarius Publicus,
Wiburgenses.*

P. II.

In Auditorio Theol. die X Junii MDCCCXXIX.

h. p. m. s.

HELSINGFORSIAE,
Ex Officina Typographica FRENCKELLIANA.

fauden), neque facile dijudicabit aliquis quarum numerus sit major. Litteram *ð* assumentes conveniunt cum finientibus in *uus* & *hys*, itidem hoc modo mutatis, ut *ahferuus* *ahferuuden*, *laiskuus* *laiskuuden*. Privativa in *on* vel *oin* (rectius *ton*, *tõn*, *toin*, *tõin*) per *man* (& duplicatum *t*: *sanomaton* *sanomattoman*) & omnia alia in *n* *) exeuntes per *men* (*awain* *awaimen*) moveri, recte perhibet; exceptis tamen iis quae in Nominativo jam habent *men*, quo pacto tantum addunt *en* ut *siemen* *siemenen*; habet autem in quibusdam dialectis *hõyhen* non *hõyhem* sed *hõyhenen*. Mirum videri queat cur auctor noster nomina in *r* exeuntia Genitivoque brevis terminationis instructa (*sisâr* *sisâren*, *tytâr* *tyttâren*, *auwer* *auweren*), silentio omnino transierit, nisi assumas eum vocabulis proprie in *i* desinentibus eadem annumerasse; hodiernum enim in earum pronuntiatione *i* auditur brevissimum *Rusorum* *Jer* simillimum, unde etiam scribitur *naapur* & *na-puri*, *wifur* & *wifuri*, *laitur* & *laituri*. Absolutis praecipuis a *Vhaelio* hac de re allatis, quae a recentioribus Grammaticis sunt addita brevitatis studiosi paucis absolute cogimur, idque eo potius quo magis nobis persuasum sit quam parum sufficiant vires iudicio de iisdem ferendo. Satis igitur sit observasse regulas a *Vhaelio* prolatas passim a *Rev. Strahlmann* esse emendatas, e. c. doctrinam de mutatione litterae *i* in *e* distinctius magisque veritati convenienter (p. 23) tractatam; *Dn. Juden* (p. 10 sq.) praemisisse tabulam variationem consonantium in universum demonstraturam, qua duce uti flexiones in universum ita Genitivi quoque derivatio maxime adjuvatur, & *Nob. Becker* aequaliter consonantium mutandarum praeposuisse conspectum (p. 9—15) & in ipsis declinationibus afferendis Genitivos formae irregularis ex Nominativis jam obsoletis

*) Vocabula in *nen*, Genitivum in *f* formantia, utpote supra jam allata, haec esse excipienda per se jam patet.

ortos esse acutissime enucleasse (p. 29, 37 sqq.); in univ-
ersum tamen omnes cum Vhaelio conveniunt, unde eo
minus satis copiosam jam de Genitivi Singularis deriva-
tione expositionem ulterius producendam duximus.

Genitivus Pluralis numeri duabus in lingua nostra
gaudet terminationibus, utpote ex duobus casibus deriva-
tis, Accusativo scilicet sic dicto partiali (de quo infra
expositius tractabitur), Singulari & Plurali, mutatis a vel
ä in en vel ten; e. c. ex Acc. part. sing. leipää sit Gen.
Plur. leipään contracte leipäin & ex Acc. part. plur. leipiä
Gen. pl. leipien, leipiin; — similiter hammašta hammašten,
hampaita hampaitten vel ut in versiculis sonat:

Shminen se järjellinen, mielellinen,
Seas' Luojan luotujen; &
Istun kulkana keolla
Suloisten sisarten kanssa.

Unam tantum formam in Genitivo hocce agnoverunt
Petraeus, Martinius & Vhaelius, quam ex accusativo par-
tiali vel Singularis vel Pluralis numeri, uti videtur, deri-
varunt duo priores, ultimus vero ex Nominativo singulari
deducendam censet; ex ipsis exemplis allatis tamen ap-
paret casum huncce Accusativo part. sing. in plurimis
esse adaptatum. Utrasque formas profert Strahlmann, sig-
nificationem tamen earum distinguit, ita ut alteram defini-
tam, alteram indefinitam appellet, caeteri autem flexionem
hancce duplicem unanimiter assumentes nullam eidem
differentiam inesse autumarunt.

Casus a plurimis Grammaticis nostris *Dativus* (Wem-
fall) appellatus, Singularem in lle, llen, & Pluralem in
ille illen (poëtice llehen llehen,) finiens, in vernaculo ser-
mone tribuendi includit significationem, neque in univer-
sum tam amplam habet vim ac idem casus in aliis lin-
guis; denotat enim praesertim personam vel rem in cuius

possessionem externam, superficiem vel vicinitatem transit vel cujus commodo vel incommodo inservit aliquid: e. c.

Weit juoksiit siimistähän - - -

Reheille rinnoillehen

Rinnoistahan polwillehen;

vel: Suuri waiwa wanhimalle

Ruin poika pahoin tekepi.

Relationem istam externam, hoc casu denotatam, respiciens von Becker *Dativum exteriorem* eundem appellavit & Renvall ob motum ad rem, quem itidem denotat, *Allativum* nuncupavit. Derivatur in Singulari ex Genitivo mutato *n* in terminationes istas jam allatas *lle* vel *llen* ut poika, pojan, pojalle. Dativum in Plurali Nominum in *s* ex Nominativo Singulari deducendum censet Vhael (p. 16) ut *wirsi wirsillen*; quibus addenda videntur caetera quoque in vocalem terminantia, quae ultima Genitivi consonante haud mutata flectuntur, ubi *a* sit *illen* vel *oillen* (*kotka kottillen kala kaloillen*) *ä* *illen* vel *öillen* (*emä emillen, kynttilä kynttilöillen*) *o* *oillen* (*kannisto kannistoillen*) *ö* *öillen* (*jorö joröillen*) *u* *uillen* (*wilu wiluillen*) *y* *yillen* (*mylly myllyillen*) *i* *illen* (*kieli kielillen*). Pariter verba in *uus*, *hys*, *us* & *hs*, cum Genitivo in *den* ex eodem casu Dativum formare possunt, vel addita tantum terminatione, ut *totuusillen*, *pyhyysillen*, vel praemisso *f* ante *s*: *warfauksillen*. Caetera nomina facilius quam e Genitivo plurali, uti contendit Vhael (p. 16) ex eodem casu singularis Numeri flectenda videntur, mutatis ultimis duabus (saepissime *en*) vel ultima littera in terminationem datam, & observatis insimul quae paullo ante de variatione attulimus ultimae vocalis: e. c. *näkin näkimen näkimillen*, *akka akan akoillen*, *nurkka nurkan nurkillen*, *pöytä pöydän pöydillen pöywan pöywillen*, *kaakko kaakon kaakoillen*, *pitäntö pitännön pitännöillen* & sic porro. Praeterea addendum est in vocabulis quorum, hisce legibus observatis, similis oriretur Dativus in utroque Numero,

vocalem e terminationi Dativi pluralis praemittendam esse, ut *nääfi nääfin näällen näällen*; & in monosyllabis cum diphthongo vel vocali longa instructis, priorem vocalem esse ejiciendam e. c. *myö myöllen, luu luillen*.

Accusativus sic dictus *totalis* patiendi & accipiendi, ubi de toto objecto est sermo, significationem induit, non tamen plurimae voces propria *Accusativi totalis* gaudent forma, verum in Singulari numero Genitivo, in Plurali Nominativo sunt similes, unde Cel. Renvall casum huncce utpote linguae nostrae alienum omnino omisit; posteriores tamen, aequae ac antiquiores Grammatici, ex differentia ista, in utroque numero observata, colligentes hancce vocabuli relationem neque Genitivo nec Nominativo plane aequalem esse habitam, & in memoriam revocantes quibusdam pronominibus ad vim *Accusativi* exprimendam propriam esse formam (sic minā in *Accusativo* plur. non habet *me* & *myö* uti *Nominativus*, sed *meidän, meiät, hän* non *he* sed *heiät, heidän, te teiät teidän*), eundem retinuerunt. Praeterea ex ipso contextu tantum agnoscendus est casus hicce ut:

*Muistan meret kynnetyksi,
Sarka jaot saunotuksi,
Sima pietet pistetyksi,
Mäet myllermöitetyksi
Kivet luotuksi kokoon; vel
Laulaisinpa lamminlummen
Merenlummen liirettäisin.*

Duplicem *Accusativi* formam, nulla differentia inter utramque indicata, attulerunt jam Petraeus & Martinus, Vhaelius autem distinctione facta, praeter *Accusativum* totalem, *Accusativum* quoque profert *partialem*, qui subjectum vel objectum indefinite intellectum exprimit, tumque adhibetur ubi de parte tantum rei, non de tota re est sermo, ubi igitur quantitatis insimul habetur respectus;

dicunt e. c. palion miehiä, significaturi non omnes nec certos viros, verum partem tantum eorum in universum heic indigitari, uti etiam e versiculis apparet sequentibus:

Olis se kampo kulkaisella
 Ett ej tieltä kimalaisen
 Kukka saanut
 Jolla maistasi mesiä;
 Ett ej saanut sieramia,
 Semmoisia,
 Kuin on neitosen nenällä:
 Että ite iloitisi,
 Smeeksisä,
 Hyvän hengensä himoja.

Hoc sensu plurimae quoque aliae linguae Accusativum communem evitant, & quamquam non proprio, more Fennorum, gaudent casu, vel Genitivo, vel omisso articulo, vel statu indefinito vel particula praemissa sententiam exponunt. Denominationem Vhaelianam retinuit Judén, quantitatis vim autem respiciens Renvall *Quantitivum* casum huncce appellavit 22) & von Becker ob indefinitam ejus significationem, *Infinitivi*, a Cel. Palander primo usurpati 23), cognomine nuncupavit, quam appellationem utpote aptissimam deinde quoque adhibuit Renvall 24). Casum huncce omnino omittit Rev. Strahlmann, nominibus nostris praeter definitam (*Beschränkte Abänderung*), quam caeteri casus exprimunt, indefinitam quoque tribuens formam (*Unbeschränkte Abänderung*), Nominativo & Accusativo in utroque Numero & Genitivo plurali (jam commemorato) gaudentem 25). In singulari numero

22) De sign. relat. nom. p. 10, 16 sqq.

23) Cfr. v. Becker l. c. p. IX.

24) In praefatione ad Lexicon Finnicum.

25) L. c. p. 16 sqq.

nomina in a, ä, o, ö, u & y ex Nominativo eundem formant addito a vel ä, ut *wara waraa, mārfa mārfaä*, *wero weroa, jörö jöröä, loru lorua, pyry pyryä*. Solent tamen quidam Fenni ultimam vocalem tantum producere ut *leifero leiferoo, loilu loiluu, feiffu feiffuu*, qua occasione etiam dissyllaba, nisi jam duplicem habeant consonam, neque in syllaba praecedente longam vocalem, consonantem geminant: *lefo leffoo, siru sirruu*; Aboicae dialecto hancce adscribit formam Vhaelius (p. 14), est tamen in provincia Wiburgensi quoque usitata. Quomodo voces in i exeuntes hunc casum flectant certis regulis difficiliter potest definiri, quare eundem in Lexicis quoque indicandum esse censet Judén (p. 17); e Grammaticorum disquisitionibus sequentes tamen statuendae videntur leges: 1) Quae in Genitivo habent in assumunt *ia* vel *iä*, Nominativi consonantibus haud mutatis: *oppi opin oppia, koni konin konia, pääsi pääsin pääsiä*; 2) syllabas *ea* vel *äa* assumunt, quae, cum Genitivo in *en*, vel duplicem consonam, vel *f*, *p* aut *w*, ultimae Nominativi praemittunt vocali 26): *nurni nurmen nurmea, onki ongen onkea, nofi noen nokea, siipi siimen siipeä, owi owen owea*; 3) excipienda sunt vocabula desinentia in *si*, quorum omnia, tam vocali quam consona praecedente, habent *tta* *tti*, *sta* vel *stä*: *hynsi hynnen hynntä, wesi weden wettä, kuusi kuusen kuusta*; pariter, exclusis jam allatis, 4) caetera abjecto *i* addunt *ta* vel *tä*: *lohi lohen lohita, hiili hiilen hiilitä, liemi liemen lientä* 27), *ääni äänen ääntä, weri weren werta, neiti neiden neittä*; quibus addenda sunt 5) monosyllaba omnia: *moi woin woita, luu luun luuta, pyh pyhn pyh-*

26) Cfr. v. Becker l. c. p. 23.

27) m ante t permutari in n docet v. Becker p. 19; sunt heic quoque nonnulla excipienda: ut *nimi nimen nimeä, fymi fymen fymeä*, cujus tamen Genitivum quidam etiam formant litteris in, unde *iä*: *fymi, fymiä fymiä*.

tä, pii piin piitä, whyd whydön whydä, & 6) in consonam finientia: awain awaimen awainta, paimen paimenen paimenta, tytär tyttären tyttäätä, wenet weneen wenettä, kynnys kynnysen kynnystä; ubi tamen observandum 7) in s exeuntia cum Genitivo in den, abjecto s, assumere tta, ttä; hlpeys hlpeyden hlpeyttä, ahkeruus ahkeruuden ahkeruutta, & 8) syllabam ultimam vocum in nen fieri sta vel stä: nainen naisen naista, Härmäläinen Härmäläisen Härmäläistä. — Infinitivum pluralis Numeri vocabula in i addito a vel ä formant: wuohi wuohia, niemi niemiä, ubi vero Infinitivi in utroque numero hac flexione fierent similes, in plurali e haud raro praemittitur duabus ultimis vocalibus, ut pääsi pääsiä pääsejä. Ex a in Nominativo evadit ia, oja vel oita (kopia, kopria, wala waloja, pisara pisaroita), ex ä iä vel öitä (kylä kyllä, leimistöitä); litteris o, ö, u, y additur ja, jä, ita vel itä, ut kolo koloja, kartano kartanoita, pöllö pöllöjä, möhömö möhömöitä, muru muruja, tappelu tappeluita, kapy kapyja, kyy kyyitä. Ex allatis exemplis jamjam apparet vocabula dissyllaba, quorum maximus est numerus in lingua Fennica, mutari in ia iä ja vel jä, monosyllaba vero, diphthongorum priori abjecta, longaque vocali correpta, & polysyllaba assumere litteras ita vel itä, quando vero voces in a mutandae sint in ia & quando in oja certis regulis vix definiiri potest. Cum consonantibus finientia facillime ex Genitivo Singularis deducuntur, mutatis duabus ultimis vocalibus, si praecedat consonans, in ia, iä, post vocalem vero in ita vel itä: Karjalainen karjalaisen karjalaisia, taimen taimenen taimenia, sisär sisären sisäriä, wieras wieraan wieraita, mies miehen miehiä, jänis jäniksen jäniksiä, kinos kinosen kinosia. Ultimorum exemplum imitantia caetera quoque vocabula in s, cum Genitivo den, in Infinitivo habent ssia: luukaus luukauden luukauksia, urous urouden urouksia.

Vocativum cum eadem vi ac in Latina lingua, vernaculae quoque omnes Grammatici antiquiores tribuerunt; eundem tamen utpote nullibi a Nominativo diversum omittendum esse observavit jamjam Porthan 28), quam opinionem etiam adoptarunt Renvall & von Becker; Strahlmann autem & Judén, more antiquitus recepto, proprium vocativo (Ruffall) concesserunt locum, eam, uti videtur, tenentes mentem: e significationibus primariis quas diversis relationibus sibi induere possunt nomina, casuum numerum esse determinandum; priores e contrario melius esse consultum existimarunt, si tantum ad terminationes in casibus constituendis adtenderent.

Sequitur ordine annumerandus casus a plurimis *Ablativus* appellatus in *šta*, *štā*, *išta* vel *ištā* finiens. Significat 1) materiam ex qua aliquid constat e. c.

Kuot' on koppa kanteleesä?
Koiruata wisa-perästä;

2) locum unde exit aliquid, ut:

Itestäni Wainämösen
Weit juoksiit sielmistä.

3) causam ex qua oritur: ut: *kipunasta tuli sytthh*, & 4) rem de qua agitur: *puhuu asiasta*.

Quia vero haud tam ampla adhibetur significatione quam Latinorum Ablativus, varie nomine quoque vim casus hujusce denotare studuerunt recentiores; quare Strahlmann eundem appellat *Woherfall*, Renvall & v. Becker *Ablativum interiolem*, quam denominationem deinde quia motum e loco vel originem e materia exeuntem praesertim exprimit in *Elativum* permutavit prior. Oritur ex Genitivo, mutato in Singulari n in *šta* vel *štā*, & in Plurali duabus ultimis litteris in *išta* vel *ištā*, cui legi adden-

28) In Notis MSS. ad Grammaticam Vhaelianam, p. 6.

dum est: vocabula in Infinitivo o vel õ ante i assumentia, heic quoque eandem requirere vocalem; in vocibus similem formantibus casum huncce in utroque numero terminationi pluralis e esse praemittendum; & f syllabae finali esse praeponendum in iis vocabulis quae hanc litteram in Infinitivo plurali assumunt; e. c. Onni onnen onnesta onništa, onki ongen ongesta ongišta, foira foiran foirasta foirista, wasta wastan wastašta wastoista, hauki hauin hauista haueista, ylpeys ylpeyden ylpeydestä ylpeyksištä.

Ablativum Petraei & Martinii in sa vel sä, šsa & šsä, isa, isä, išsa, išsä, utpote locum, & quidem interiorem, in quo quid versatur, designantem ut:

Hewoisesa miehen henki
Waimossa talon pitäntö; vel
Salleella tyttö mättäässä;

Locativum Vhaelius, *Wofall* Strahlmann, *Locativum Inesse* Judén, *Locativum interiorem* Renvall & von Becker appellant; in Lexico tamen Fennico Renvalliano nomine *Inessivi* significatur. Flectitur ex Genitivo Singulari appensa terminatione eodem omnino modo ac in casu praecedenti: woima woiman woimassa woimišsa, lammas lampaan lampaassa lampaisa, hapan happamen happamessa happamišsa, niska niskan niskassa niskoišsa, appi apin apisä apeišsa.

Mediativus (Organicus) Vhaelii, Petraei & Martinii Ablativus in Ila Ilä, illä illä, uti proxime praecedentes duo casus interiorem rei relationem indigitant, e contrario adhibetur: ubi de possessione externa, e. c.

Jumalall' on onnen ohjat,
Luojalla lyhyin awaimet;

de quiete in superficie:

Kivet kannalla rakooni
Paaet pauffu kalliolla
Wainamöisen laulaissa;

de instrumento quo quid agitur: *kauralla ottaa*, *kannuksella ajaa*; est sermo. Tres igitur praesertim diversas habet significationes, unde etiam Grammatici in eodem denominando alter ab altero discreparunt. Qui vim subdisii, medii quasi, quo quid agitur, utpote primariam ejus significationem, respexit, nomen a Vhaelio receptum retinuit, unde Strahlmann Teutonice habet *Womitfall*; Renvall primo *Locativum exteriorem*, deinde *Adessivum*, von Becker itidem *Locativum exteriorem* eundem appellavit. E triplici ista potestate terminationis tres diversos casus statuere ansam sibi sumsit Judén, *Possessivum* scilicet, *Locativum superesse*, & *Mediativum*. Derivatur e Genitivo, & Dativo est simillimus, cujus finis e vel en transit in a vel ä: ut apu awun awullen awulla awuillen awuilla; *terwas terwasen terwasellen terwasella terwasillen terwasilla*.

Privativus Vhaelii, antiquiorum Ablativus in *lba*, *ldä*, rectius in *lta ltä*, *ilta iltä*, denotat 1) motum e parte rei exteriore (superiore vel inferiore), egredientem vel rem cui aliquid privatur, ut

Tulee mies meren takanta
Baan ej tule turpeen alta; vel
Osmotar oluen seppä
Otti puikon laattialta;

& deinde etiam personam ex qua aliquid exit, auctorem & originem rei e. c. *Käwi käsly* — — —

Kaiken luonnon haltialta;

omninoque uti relationem internam exprimit Ablativus in *sta* vel *stä*, ita hicce exteriorem habet vim, unde *Abla-*

tivum exteriorēm eum appellarunt Renvall & von Becker; demendi & privandi vero potestatem respicientes Vhaelius & Judén supra allatam denominationem adhibuerunt, quam *Vonfall* vertit Strahlmann. Allatae haec significationes praecipuae sunt, quas indigitat casus privativus, etsi multifariis relationibus a Grammaticis enumeratis caeteroquin etiam adhibeatur. Oritur ex Genitivo, observatis iisdem omnino quae de Infinitivo & Ablativo in plurali praeterea sunt allata.

Formam a Petraeo & Martinio omissam in *tta*, *ttä*, *ta*, *tä*, *itta*, *ittä*, *ita*, *itä*, desinentem Vhaelius primus nomine *Negativi* affert; denegat quasi possessionem vel affirmat inopiam & defectum rei, e. c.

Saapi tñhiän pyytämätä,
Rowan onnen ostamata,

vel *Sofa* *syttä* *suuttuu*, *se* *lahioita* *leppyy*. Eandem Strahlmann appellat *Ohnefall*, Judén *Negativum*, Renvall *Defectivum* & von Becker *Caritivum*, quae denominatio in Lexico fennico Renvalliano quoque est usurpata. Fit ex Genitivo Singulari additis datis terminationibus & observatis quae de proxime praecedente casu erant observanda, ut: *kalpa* *kalwan* *kalwata*, *kalwita*, *heikkous* *heikkouden* *heikkoudeta*, *heikkoussita*, *kulkaro* *kulkaron* *kulkarota* *kulkaroita* 29).

Sequitur Vhaelii *Factivus*, a Petraeo & Martinio itidem neglectus, quem *Wozufall* Strahlmann, Judén *Mutativum*, Renvall *Qualificativum* & *Factivum* & von Becker *Dativum formalem* denominarunt. Desinit in *ffti* & *iffi*, quae terminationi, Genitivi ultimis litteris mutatis,

29) Quae forma igitur Infinitivo plurali omnino est similis, nec nisi e contextu & aspirata lenissima in Caritivo audita distingui potest: cfr. v. Becker p. 12 & Renvall Lex. Finn. p. XIII.

adduntur, ut *liina liinan liinaksi liinoiksi*, *lanka langan langaksi langoiksi*; in *fi* vero desinentia ex Nominativo Singularis casum huncce Pluralis Numeri formant: *hynsi hynnen hynneksi hynsiksi*. Praeterea ea sunt respicienda quae de prioribus casibus sunt allata. Exprimit rei vel personae in certam formam vel indolem mutationem, ut:

*Oliis se kaipo kulkaisella
Kaunoisella
Ett' ei hantä lentäväksi
Luoja luonut,
Eikä suonut soittajaksi.*

Uti casus proxime praecedens transformationem, ita terminationes *na, nã, ina & inã*, Vhaelii *Nuncupativus*, conditionem stabilitam & perseverantem subjecti statum denotant, vel ut observant Petraeus & Martinius praepositionis *pro* & verbi *existere* includunt vim, etsi syllabas hasce falso encliticas esse existimarunt; ut

*Pikku piitana wiserfin,
Wapaana waiwatonna;
Pensin lehtenä lehoſsa
Perhosena pyörtänäillä*

Casum huncce, quale quid habeatur, indigitare, respiciens Strahlmann *Wofürfall* eundem appellavit; Judén nomen retinuit Vhaelianum, von Becker *Locativum formalem* nuncupavit. Qualitatis quoque primo significaturus vim Renvall *Qualitivum* nominavit, deinde perseverandi & existendi attendens potestati *Essivum* vocavit. Originem ducit in vocabulis cum vocali desinentibus ex Nominativo, additis in Singulari *na, nã*; vel i Nominativi, si habet in Genitivo *en*, mutato in *ena enã*, exceptis finientibus in *fi*, cum Genitivo *den*, quae assumunt *tena, tenã*, ut *haapa haapana, Lappi Lappina, onki ongen onkena, kuusi kuusen kuusena, wesi weden wetenã*; pluralis vero horum

omnium flectitur absque difficultate ex Nominativo, litteris inā vel inā, praemisso o ubi Infinitivus eam assumit litteram, & interdum e, ubi alioquin Singulari fieret similis, e. c. haapoina, Lappeina, wesiinā. Consonantibus finita ex Genitivo deducuntur ope litterae a vel ā in Singulari & in Plurali mutata ultima Genitivi vocali in i, iisdemque a vel ā appensis: Eoinen toisen toisena toisina, ruomen ruomenen ruomenena ruomenina, annin antimen antimena antimina, syöjätär syöjättären syöjättärenä syöjättärinä, ainet aineen aineena aineina, saijas saijaan saijaana saijaina, pieles pielessen pielessenä pielessinä. Voces tamen in s, cum Genitivo den, quae Infinitivum pluralem formant terminationi praemisso f, Nuncupativum derivant e Genitivo supposito in ften: autuus autuuden autuuffina, oifeus oifeuden oifeuffina.

Sequitur *Penetrativus* Vhaelii, praedecessoribus ejus ignotus, rem quae aliam intrudentem vel penetrantem in se accipit denotans, uti: Eulee suwenfin sitmään wesi fin kuoppaan joutuu. Quae in ultima syllaba Genitivi Singularis brevem habent vocalem, producta hacce vocali, acutiori Nominativi consona (ubi tamen pro f substituitur t) resumta, & d mutato in t (Saawi saawin saawiin, kappi kappan kappaan, kirkko kirkon kirkkoon, kansi kanten kanteen, wesi weden weteen); Genitivi terminationem vero producentia, injecta inter ultimam vocalem & consonam syllaba see, formant Penetrativum, ut ewäs ewään ewääseen, tairoas taiwaan taiwaaseen, kirkwes kirkween kirkweeseen, autuus autuuden autuudeen vel autuuteen. Penetrativus pluralis in iis vocibus quae brevem habent terminationem Genitivi Singularis, similis est Genitivo contracto plurali in vel iin, Infinitivo numeri pluralis accommodato, ut koiri koirien koiriin, kala kaloen kaloin, unde ad casus hosce distinguendos litterae hi interdum inseruntur: koirihiin, kaloihiin; quae productum habent Genitivum Singularem ultimas duas litteras mutant in iisiin,

lammaš lampaan lampaistiin. Formatio quae inter duplicem ultimae syllabae vocalem aspiratam *h* in utroque numero, cum vocali praecedenti vel sequenti injicit, in monosyllabis praesertim est usitata, ut *maa maahan*, suo foihin; in aliis vocabulis magis poetice adhibetur, ut:

Lennä — — —
 Šän ikuisen perähän
 Päivän koitonnon kotohon.

Retinuit appellationem Vhaelianam Judén, & Strahlmann denominationem adhibuit *Wohinfall*; Renvall motum in locum & quidem interiorem ejus partem hoc casu significatum respiciens *Allativum Interiorem* & *Illativum*, von Becker *Dativum Interiorem* nuncupant.

Ultimus vel decimus quartus a Vhaelio allatus casus, sic dictus *Descriptivus* vel *Instructivus*, rem instrumento inservientem, vel alii rei immediate adtinentem, qua quis est instructus, significat, e. c.

Steffin metsän Emäntä
 Rinnoin aijalle ajaksin;
 vel Ei sitä metässä ollut
 Koiwin koihtelehtawata
 Šol' ei tullut kuulemahan,
 Teheessä Ššän iloa.
 aut Päästi — — —
 Šotamiehen miekkonehen
 Šatuloinen orihin
 Kupeheestä kunnottaran.

Est vero casus hicce in Singulari, ejusdem Numeri Genitivo similis, ut:

Ei sitä meressä ollut
 Ewän kuurwen kulkewata,
 Kakešsan wajeltawata,
 Šol' ej tullut kuulemahan;

unde rarissime permansit usitatus, neque plerumque adhibetur nisi pronomini affixis conjunctus, e. c. *mies waimonensa*. In plurali derivari potest ex Genitivo Singulari, mutatis ultimis duabus litteris in *oin*, *öin* vel *in*, iisdem omnino observatis quae de flexione Infinitivi pluralis attulimus: *kala kalan kaloin*, *kopra kopran koprin*, *leiwiskä leiwiskän leiwisköin*, *hämärä hämärän hämärin*, *luffo lufon lufoin*, *luu luun luin*, *Wenäläinen Wenäläisen Wenäläisin*, *tytär tyttären tyttärin*, *ilwes ilwessen ilwessin*, *kuufaus kuufausfen kuufausfin*. Vocabula tamen quae in Nominativo singulari habent si addito tantum littera *n* facillime Instructivum formant, ut *hynsi hynsin*. Casum huncce *Descriptivum* appellavit Judén, *Instructivum* von Becker, & *Wiefall* Strahlmann; Renvall autem relationem hancce in duos diversos distinguit casus, *Suffixivum* scilicet & *Adverbialem*, etsi eandem, quantum intelligere possumus, uterque eorum habeat vim, nec nisi in ea re alter ob altero decedat, ut solum pronomini suffixivis ornatus adhibeatur prior, posterior autem nudam contineat atque propriam Instructivo terminationem. Quia rem instrumento inservientem ideoque modum quo quid fit vel agitur exprimit, igitur vim Adverbiorum sibi induit, haud inepte *Adverbialis* videtur nuncupatus; terminatio autem in *sti*, e. c. *hymästi*, *no-piästi*, nominibus Adjectivis tantum adjuncta, quam quoque casui huicce tribuit Renvall 30), itidem quomodo aliquid fiat significans, melius forte, more in aliis linguis recepto, Adverbiis, rationem in universum & modum agendi contingendique denotantibus, annumeratur.

Quatuordecim igitur ex plurimorum sententia, vel iudice Judén septemdecim diversis casibus gaudet vernacula nostra, relationes nominum, praepositionum praesertim

30) De signis Relat. nomin p. 28 sq.

ope ab exteris expressas, designantibus, ideoque brevitate & vim orationis insigniter promoventibus.

Non vero abundantia solummodo casuum, verum pronomiribus quoque a nomine inseparabilibus eidemque appensis, statu a Vhaelio sic dicto affixo, quem praecedentes Grammatici neglexerunt, caeterarum linguarum Europaearum relinquit habitum Fennica nostra; praeter pronomina namque separabilia, syllabae vocabulo appensae, omnibus tribus personis in utroque numero propriae, pronominum possessivorum vim, saepissime linguae nostrae genio magis convenienter, exprimunt. Sunt terminationes haec: in prima persona Singulari *ni*, in secunda *si*, *s* vel *is* & in tertia *nša*, *nšä* vel *nš*, in plurali autem *mme*, *nne* & *nša*, *nšä* vel *nš*, quae cuique casui possunt suspendi. In hisce tamen syllabis affigendis sequentes observandae sunt leges: 1) casus in litteram *i* desinentes eandem mutare in *e*, ut *formi* *formeni*, *formessi* *formessi*; exceptis iis quae in Genitivo *i* retinent: *appi* *apin* *appini*, sed *apiſsi* *apiſſeni*; & 2) pronomina inseparabilia duriores semper adamare consonam sibi praemissam: unde qui in Genitivo leniorem quam in Nominativo habent consonam, hujus duriores in isto quoque casu assumunt pronuntiationem; e. c. *lanſo* *langon* *lanſonša*, *poſša* *poſſanša*; caeteri tamen casus non ex Nominativo vel Genitivo suffixivo, verum more consueto deducuntur, modo sequenti: Nom. *wirtani*, Gen. *wirtani*, Dat. *wirralleni*, Inf. *wirtaani*, Acc. *wirtani*, Abl. *wirraſtani*, Locat. *wirraſſani*, Mediat. vel Adess. *wirrallani*, Privat. *wirraltani*, Negat. *wirratani*, Mutat. *wirraſſeni*, Nuncup. *wirtanani*, Penetr. *wirtaani* vel *wirtahani*, Instr. *wirtaneni* vel *wirtoneni*, Plur. Nom. *wirtani*, Gen. *wirtoini*, Dat. *wirroilleni*, Acc. *wirtani*, Inf. *wirtojani*, Abl. *wirroistani*, Locat. *wirroisſani*, Mediat. *wirroillani*, Privat. *wirroiltani*, Negat. *wirroitanani*, Mutat. *wirroisſeni*, Nuncup. *wirtoinani*, Penetr. *wirtoini*, Instr. *wirtoineni*. Qui vero

duriores reddunt Nominativi consonam in Genitivo, eandem duriores pronuntiationem in Nominativo quoque affixo assumunt, & in sequentibus casibus retinent, ut *saapaš sappaan sappaanša*. Pronomina haec affixa in aliis linguis Europaeis haud usitata, praeter alias similitudines, sermonis indigeni scrutatoribus, orientalem ejus formam investigandi ansam praebuerunt, unde praesertim philologi nostri antiquiores convenientiam cum lingua Hebraea & originem gentis nostrae ex Israëlitis proponere conati sunt; ulterioribus tamen studiis institutis non potuerunt quin orientalem ejus naturam agnoscerent recentiores, affinitatem tamen cum linguis Semiticis nullo modo tam propinquam esse intellexerunt, ut de origine gentis nostrae aliquid colligere ausi fuerint 31); unde errorum humanorum catervae jam pridem hypothesis ista, minime sufficientibus argumentis superstructa, est annumerata.

Praeceptis Grammaticorum de casibus, eorum derivatione & significatione qualitercumque allatis, distributionem flexionum in diversas Declinationes, quaeque de mutatione pronominum, participiorum & nominum defectivorum, Abverbiis & Postpositionibus pertinentium, fuerint dicenda, temporis angustia prohibiti, pagellis periculum hocce, si fuerit in tatis, continuaturis, tractanda atque proponenda relinquere cogimur.

31) Sjögren üb. die Finn. Sprache u. ihre Litter, S. 30 f. 45 f.

Yuom. kieli. 3.

Rein

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9820

